Впровадження технології формування і розвитку критичного мислення

Ляшенко Ірина Павлівна
учитель історії та правознавства
ЯЗОШ № 1 І-ІІІ ступенів

Огромное множество людей думают, что они мыслят, в то время как они всего лишь перетасовывают (приводят в порядок) свои предрассудки.

Уильям Джеймс

Фундаторами є

Бенджамін Блум, Ральф Джонсон, Девід Клустер, Джон Дьюї, Метью Ліпман та інші.

Серед **українських вчених** технологією формування та розвитку критичного мислення займаються

Олена Пометун, Костянтин Баханов, Сергій Терно, Наталя Вукіна, Ігор Сущенко та ін.

Критическое мышление

это способность правильно оценивать работу мысли, тщательно взвешивать все «за» и «против», выдвигать гипотезы и всесторонне их изучать, проверять. Это способность совмещать прошлое и будущее в настоящем

Теплов Б.М.

Критическое мышление

это самостоятельность, то есть умение не поддаваться влиянию чужих мыслей, а правильно оценивать их, видеть их сильные и слабые стороны, выявлять то ценное, что в них есть и те ошибки, которые в них допущены.

Смирнов А. Ф.

Критическое мышление –

высший уровень мышления.

Липман

Критичне мислення –

це здатність ставити нові питання, добирати різноманітні аргументи, приймати незалежні, продумані рішення.

Олена Пометун

Основні характеристики критичного мислення

- Критичне мислення є мислення самостійне,воно носить індивідуальний характер
- Інформація є відправним ,а не кінцевим пунктом критичного мислення
- Критичне мислення починається з постановки питань і з'ясування проблем

Основні характеристики критичного мислення

- Критичне мислення прагне до переконливого аргументування
- Критичне мислення є мислення соціальне

Елементи критичного мислення

- Уміння мислити (володіння певними прийомами оволодіння інформацією)
- Відповідальність
- Формування самостійних суджень
- Визначення критеріїв
- Самокорекція
- Увага та чуйність до контексту

Чому ж саме технологія розвитку критичного мислення набуває актуальності серед педагогічної спільноти?

Які можливості надає технологія формування та розвитку критичного мислення?

- *вміння аналізувати;*
- *оцінювати;*
- *розмірковувати;*
- *робити висновки;*
- *здатність ставити нові запитання;*
- *випрацьовувати різноманітні аргументи;*
- *приймати незалежні та продумані рішення*

Мета кожного прийому (стратегії) -

розкриття творчого потенціалу учнів, оскільки критичне мислення неможливо відділити від творчого.

Таким чином,

точніше буде називати такий тип мислення - **критичним творчим мисленням.**

Навчання технологіям критичного мислення продуктивним стає лише тоді, коли вчитель сам розв'язує дві основні проблеми:

- *якою має бути інформація, що сприяє розвитку критичного (творчого, усвідомленого, аналітичного) мислення?*
- *який метод (прийом, стратегію) слід застосовувати для ефективної реалізації обраної мети уроку?*

Структура уроку з технології розвитку критичного мислення складається з трьох етапів (фаз):

- **евокація (актуалізація, виклик)**
- **осмислення (побудова знань)**
- **рефлексія (консолідація)**

На **першому етапі** завдання, які пропонуються учням, сприяють тому, щоб вони разом з вчителем:

-освіжили наявні в них знання, уявлення, уміння, пов'язані з опрацьованою темою;

-зосередили увагу на новій темі;

- створили контекст для сприйняття нових ідей.

На другому етапі
учні за допомогою вчителя:

-порівнюють свої очікування з тим, що їм реально пропонують вивчити;

-експериментують, аналізують отриманий досвід;

-переглядають свої очікування й висловлюють нові;

-виявляють головне, осмислюють теоретичні ідеї, концепції;

-відстежують хід власних думок;

-роблять висновки про матеріал;

-переймаються питаннями про зміст уроку;

- відпрацьовують уміння і стратегії мислення.

На **третьому етапі** учні разом з вчителем:

-узагальнюють основні ідеї уроку;

-інтерпретують та апробують ці ідеї;

-обмінюються думками й висловлюють особисте ставлення до них;

-оцінюють отримані знання та вміння;

- ставлять перед собою додаткові питання.

Організаційна модель використання технології розвитку критичного мислення:

Виклик (актуалізація)	*Осмислення (побудова знань)*	*Рефлексія*
«Мозкова атака» або «мозковий штурм»	Інтерактивна система позначок «Поміч»	Дискусія в парі
Читання в парах	Взаємні, почергові запитання	Кубування
Читання в групах	Джигсоу	«Запитаю й відповім»
«знайдіть того, хто…»	Аналітичні таблиці	Твір-п'ятихвилинка (есе)
Дискусія в групах	Аргументи на картках	Незакінчене речення
Припущення на основі запропонованих слів	«Ажурна пилка»	Дебати
Я досліджую	Діарама (кола) Венна	Дошка запитань та роздумів
Вільне письмо	Почергові запитання	Опитування в парі
Семантична карта (гронування)	Читання з маркуванням тексту	Сенкан
Структурований огляд		Логічні ланцюжки

Ромашка Блума

Ромашка Блума

- **Простые вопросы** (фактические вопросы) **–** требуют знания фактического материала т ориентированы на работу памяти
- **Уточняющие вопросы –** «насколько я понял….», «правильно ли я Вас поняла, что…»
- **Интерпретирующие вопросы** (объясняющие) **–** побуждая учеников к интерпретации, мы учим их навыкам осознания причин тех или иных поступков или мнений (почему?)
- **Оценочные вопросы** (сравнение) **–** необходимо использовать, когда вы слышите, что кто-либо из учеников выражает соседу по парте свое недовольство или удовольствие от произошедшего на уроке
- **Творческие вопросы** (прогноз) **–** «Как вы думаете, что произойдет дальше…?»
- **Практические вопросы –** «Как мы можем…?» «Как поступили бы вы…?»

Кластеры (гроздья)

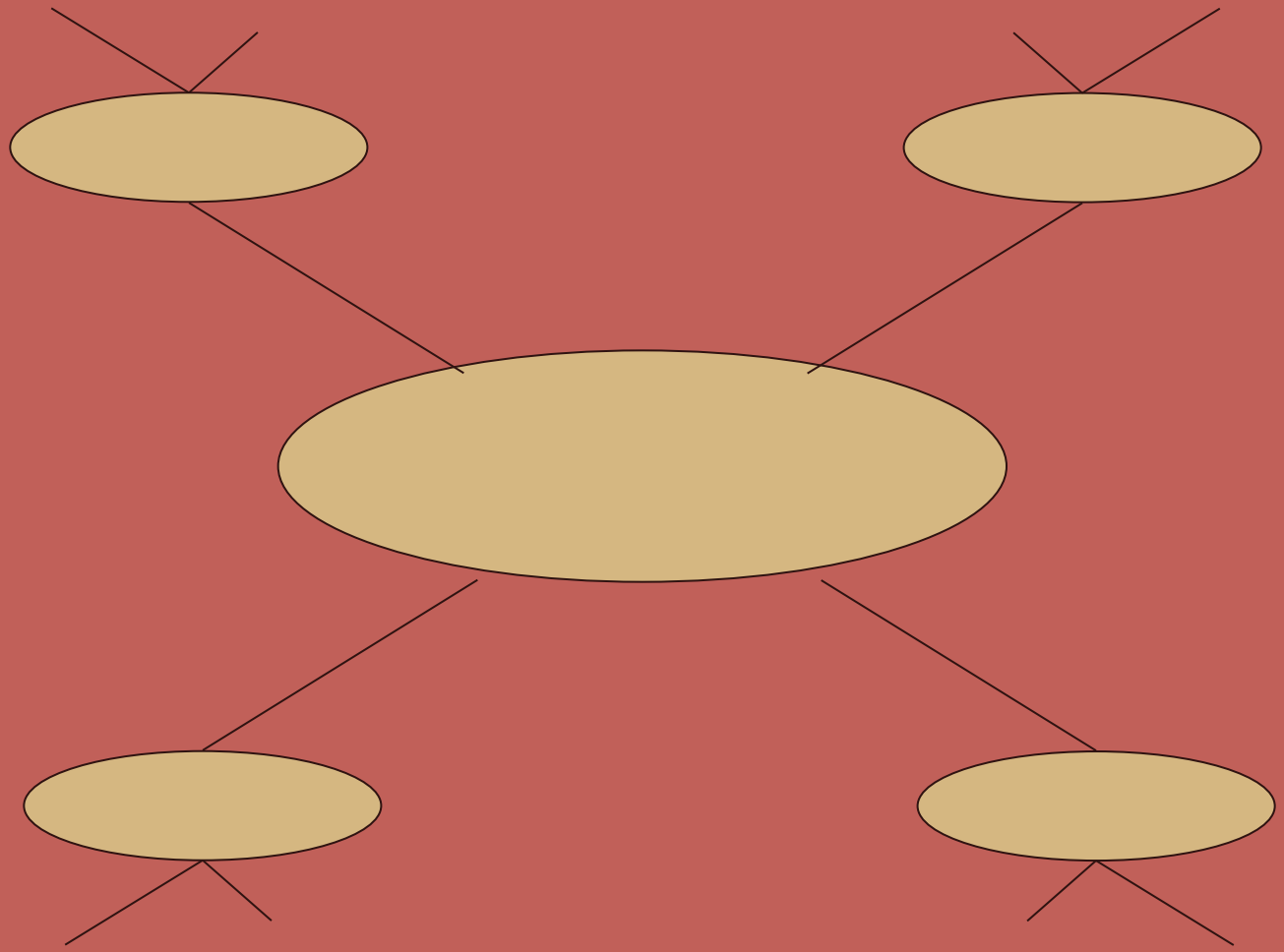

Сюжетные таблицы

Кто?	Что?	Когда?	Где?	Почему?

Инсерт

(условные значки)

V *(осознать новые знания)*	**+** *(исправить неверные предположения)*	**-** *(исправить неверные предположения*	**?** *(побудить дальнейший интерес к теме)*
Я это знал	**Это для меня абсолютно новое**	**Это противоречит тому, что я знал**	**Я хочу знать об этом больше**

Стратегия «Отсюда – сюда»

Приемы по развитию навыков решения проблем

- Мозговой штурм
- Карусель. Групповая работа.
  Проблемные вопросы или задания по количеству групп. Каждая пишет свое решение и передает по кругу дальше

Приемы по развитию навыков ведения дискуссии

- **Ролевая игра**
- **Перекрестная дискуссия**
- **Спор-диалог**
- **Метод углов** (*учащиеся расходятся по углам в соответствии с определенной позицией. Аргумент одной группы – контраргумент другой. Учащиеся могут переходить в другой угол. Колеблющиеся сидят в центре класса, в процессе дискуссии могут присоединиться к той или иной группе)*
- **6 шляп** *(чтобы мыслить – в соответствии с цветом шляпы, ученик доказывает ту или иную точку зрения)*
- **Аквариум**

АКВАРИУМ

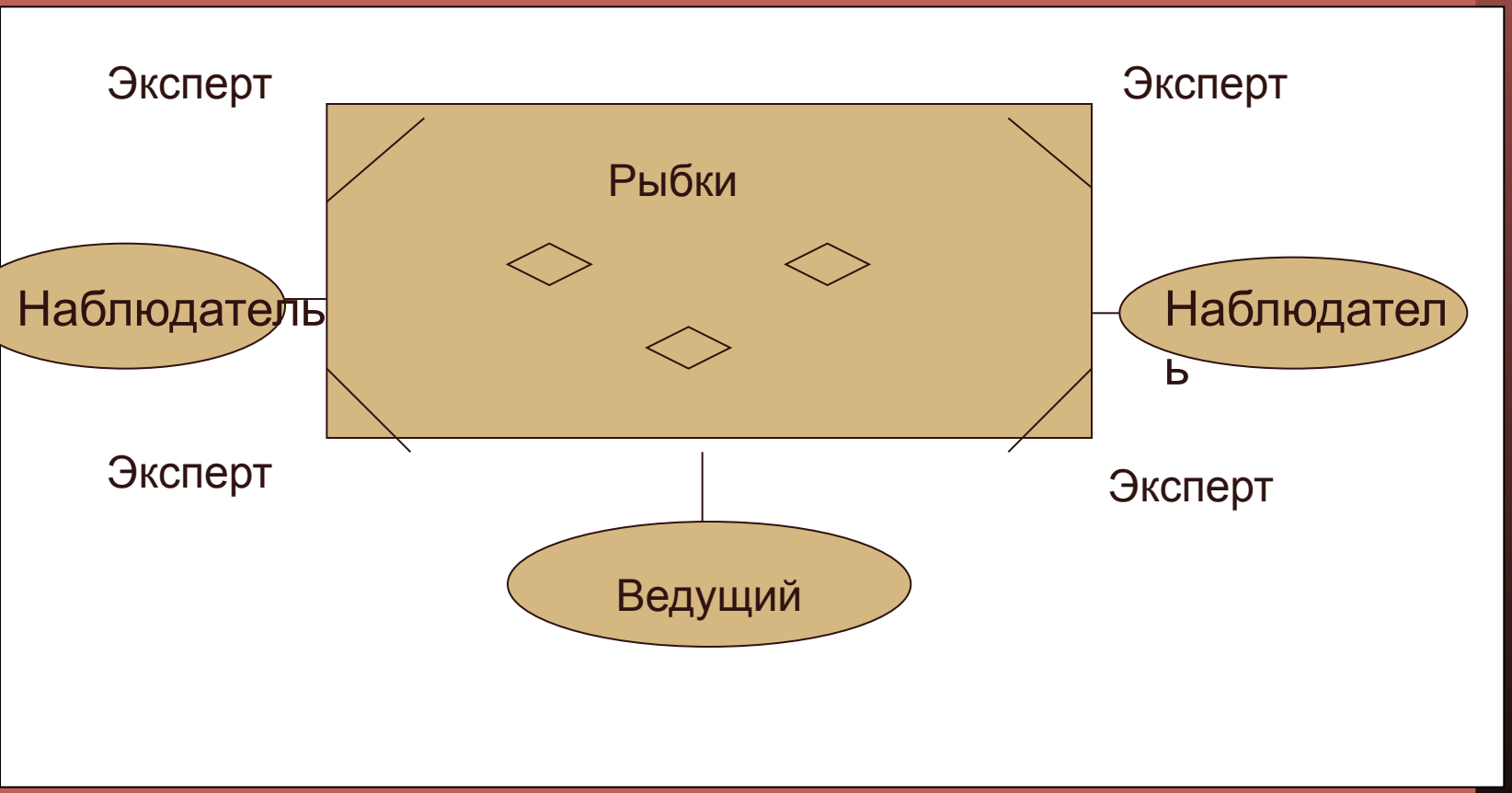
Эксперт
Эксперт
Рыбки
Наблюдатель
Наблюдатель
Эксперт
Эксперт
Ведущий

ВИСНОВОК

методика розвитку критичного мислення

дозволяє:

- підвищити ефективність навчально-виховного процесу;
- створити умови залучення учнів до активної, творчої навчальної діяльності, процесу самонавчання, самореалізації;

сприяє:

- формуванню критичного мислення учнів;
- вмінню відстоювати свою позицію;

адаптує:

- до життя у суспільстві.

Критически мыслящие личности - образованное и нравственное меньшинство, которое, собственно, и делает Историю.

П.Л.Лавров